

รายการการเรียนรู้การสอนบทที่ 1

1. อะไรคือปัญหาปรัชญาการเมืองการปกครอง
2. ปัญหาปรัชญาการเมืองการปกครองของโลกตะวันออก

จุดมุ่งหมายของบทที่ 1

1. อธิบายได้ว่าปัญหาปรัชญาการเมืองการปกครองคืออะไร
2. อธิบายได้ว่าปัญหาปรัชญาการเมืองการปกครอง ของโลก ตะวันออก คือประเทศ
อะไรบ้าง

บทที่ ๑ คำแนะนำเบื้องต้น

1.1 อะไรคือปัญหาปรัชญาการเมืองการปกครอง

คำว่าปรัชญาการเมืองในที่นี้ หมายถึง แนวทางการปกครองบ้านเมือง สำหรับคำว่า ปัญหาปรัชญาการเมือง ก็คือ ปัญหาในแนวทางการปกครองบ้านเมือง เพราะความจริงการปกครองบ้านเมืองนั้น มีจุดหมายอยู่ที่ความสงบสุขของประชาชน ถ้าการปกครองบ้านเมืองที่ทำให้ประชาชนสงบสุขไม่ได้ นั่นแสดงว่าการปกครองไม่บรรลุจุดหมายของการปกครอง การที่อุปสรรคอะไรก็ตามทำให้การปกครองไม่บรรลุจุดหมาย ในที่นี้ถือว่าเป็นปัญหาของการปกครองทั้งหมด

เมื่อเรามองดูการปกครองของทุกประเทศในโลก ทั้งที่ปกครองบรรลุจุดหมาย และปกครองไม่บรรลุจุดหมาย เราจะพบว่าปัญหาที่ทำให้การปกครองไม่บรรลุจุดหมาย มีอยู่ 2 ประการ คือ

1. ตัวผู้ปกครองเอง
2. วิธีการปกครอง

ปัญหาที่เกิดจากตัวผู้ปกครองเอง

การปกครองบ้านเมืองที่ผู้ปกครองเอง เป็นตัวถ่วงให้บ้านเมืองไม่มีความสงบสุขนั้น เราจะพบตัวอย่างมากมาย เป็นต้นว่า ผู้ปกครองบ้านเมือง เอาแต่เสพสุข ไม่สนใจกิจการบ้านเมืองปล่อยให้ขุนนางข้าราชการปกครองกันไปเอง จะดีชั่วอย่างไรมิได้คอยกำกับดูแล ตัวอย่างดังนี้จะพบในสมัยที่บ้านเมืองปกครองด้วยระบบราชาธิปไตย ผู้ปกครองบางคนไม่เชื่อตรงมักหาทางกอบโกยทรัพย์สินสมบัติให้ตนเองและญาติพวกพ้อง เมื่อผู้ปกครองบ้านเมืองเอาแต่ญาติพวกพ้อง ไม่ดูแลประชาชนอื่น ๆ หรืออาจจะดูแลประชาชนอื่น ๆ ก็เฉพาะที่ผลประโยชน์ของประชาชนเหล่านั้น ไม่กระทบกับผลประโยชน์ของตนและญาติพวกพ้อง แต่ถ้าผลประโยชน์ของประชาชน

มากระทบกับผลประโยชน์ของญาติและพวกพ้องแล้ว ผู้ปกครองเหล่านั้นจะยอมทิ้งประโยชน์ของประชาชนทันทีแล้วช่วยให้ญาติพวกพ้องของตนได้รับผลประโยชน์แทน ผู้ปกครองแบบนี้ทำให้บ้านเมืองสงบสุขไม่ได้ ผู้ปกครองบางคนไม่แต่การแสวงหาอำนาจให้ตนเอง เทียวรุกรานเมืองอื่นเพื่อขยายดินแดน พฤติกรรมเช่นนี้ย่อมก่อสงครามไม่หยุด เมื่อประเทศมีแต่สงคราม ความสงบสุขของประชาชนก็เกิดไม่ได้ ผู้ปกครองบางคนไม่มีความหนักแน่น เอนเอียงไปตามกระแสลมปากของคนใกล้ชิด ผู้ปกครองบ้านเมืองประเภทนี้มักจะทำลายคนดีของบ้านเมืองเสียเป็นส่วนใหญ่ เพราะหลงเชื่อคนใกล้ชิด ในแวดวงของการปกครองบ้านเมือง เมื่อผู้ปกครองทำลายคนดีเสียแล้ว คนดีอื่น ๆ ก็ย่อมจะหือใจ เพราะมองเห็นว่า ทำดีไปก็เท่านั้น ไม่เกิดประโยชน์อะไร ในเมื่อผู้มีอำนาจเชื่อแต่คนสอพลอ เมื่อไม่มีคนดีในแวดวงของการปกครองเสียแล้ว สักวันหนึ่งความวิบัติก็ย่อมจะเกิดขึ้น

ลักษณะของผู้ปกครองบ้านเมืองตามที่กล่าวมาแล้วนั้น เมื่อเราวิเคราะห์ดูแล้ว จะพบว่า การที่ผู้ปกครองบ้านเมืองเป็นอย่างนั้น เป็นเพราะขาดคุณธรรมของผู้ปกครองทั้งสิ้น เช่น ผู้ปกครองบ้านเมืองที่เอาแต่เสพสุข จะพบว่าเขาขาดคุณธรรมด้านความเป็นผู้เสียสละ กล่าวคือ ไม่ยอมเสียสละความสุขความสำราญของตน เพื่อไปดูความสุขความทุกข์ของคนอื่น

ผู้มีอำนาจหรือผู้ปกครองบางคน ที่ชอบกอบโกยผลประโยชน์เข้ากระเป๋าตัวเองและพวกพ้อง โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของคนอื่น คนเช่นนี้เขาขาดคุณธรรมด้านความซื่อตรง กล่าวคือ เป็นคนปากพูดอย่างหนึ่ง แต่ใจคิดไปอีกอย่างหนึ่ง บุคคลประเภทไม่ซื่อตรงนี้ บางครั้งตัวเองอาจจะแสดงให้คนอื่นเห็นว่า ตนเป็นคนซื่อสัตย์สุจริต รังเกียจคนทุจริตเหมือนกัน แต่สร้างทำเป็นว่าตนรังเกียจคนทุจริต เพื่อปกปิดความทุจริตของตนเอง

ผู้ปกครองบางคนชอบปกครองแบบเผด็จการ อันนิสัยของผู้ที่ชอบเผด็จการนั้น เมื่อเราสืบดูเบื้องหลังแล้วจะพบว่า เขาเป็นคนที่ใครขัดคอไม่ได้ เมื่อมีคนขัดคอก็จะเกิดความโกรธ และเมื่อโกรธแล้วก็จะหาช่องทางกลั่นแกล้งคนที่ชอบขัดขวาง เมื่อคนที่ขัดคอหรือขัดขวางเพื่อสร้างสรรค์ถูกลงโทษหรือกลั่นแกล้ง ต่อไปก็จะมีใครกล้าขัดคอเขามาก เมื่อไม่มีคนขัดคอ เขาก็ยิ่งเพิ่มความหลงตัวเองมากยิ่งขึ้น และเมื่อหลงตัวเองมากขึ้น บางทีอาจจะนึกว่าตนเป็นคนดี

เก่งในโลกไม่มีใครสู้ได้ เมื่อเกิดความคิดอย่างนั้นแล้ว บางครั้งก็ยกกองทัพไปเอาดินแดนของคนอื่นเขาคือ ๆ เหมือนอย่าง ซัดัม ฮุสเซน เผด็จการครองประเทศอิรัก ยกกองทัพเข้าไปยึดเอาประเทศคูเวต ซึ่งเป็นประเทศเล็ก ๆ แต่รายน้ำมันมาเป็นของตน จนทำให้สหประชาชาติต้องยกกองทัพนานาชาติไปทิ้งระเบิดในประเทศอิรัก เพื่อบีบบังคับให้ปล่อยประเทศคูเวตเสีย ประเทศอิรักทั้งประเทศ ถูกระเบิดทำลาย ประชาชนตาย ทรัพย์สินสมบัติพินาศ เพราะใครก็เพราะความหลงตัวเองของผู้ปกครองคนเดียว คือ ประธานาธิบดีซัดัม ฮุสเซน นั่นเอง นักปกครองอย่างนี้ขาดคุณธรรมด้านความเมตตา การจะแก่นักปกครองแบบนี้ได้ จะต้องให้เขามีเมตตาต่อคนอื่นบ้างอย่าคิดแต่เฉพาะตัวเองเป็นหลักในการบริหารบ้านเมือง

นักปกครองบางคน เป็นคนอ่อนไหวง่าย เมื่อมีคนมาพูดสอพลอ เอาอกเอาใจก็หัวนัวไปหมด ไม่มีความคิดแยกแยะให้ออกว่า คนที่พูดสอพลอแบบนี้เป็นคนไม่ดี แต่กลับมีความนิยมรักใคร่คนที่พูดจาเอาอกเอาใจ แต่ถ้าคนไหนพูดซัดคอกก็มีความโกรธอยู่ในใจ ไม่พยายามคิดแยกแยะว่าคนพูดอย่างนี้ เขาพูดสร้างสรรค์หรือพูดยั่วให้เราโกรธเล่น เมื่อนักปกครองไม่รู้จักแยกแยะคำพูดของคนเช่นนี้ เขาก็จะมีนิสัยเชื่อคำพูดของคนสอพลออย่างเดียว ส่วนคนที่ไม่พูดสอพลอ พูดด้วยเหตุด้วยผล นักปกครองประเภทนี้จะไม่ยอมฟัง เราจึงสรุปว่านักปกครองอย่างนี้ขาดคุณธรรมด้านความหนักแน่น

นักปกครองบางคนพูดจาสับปรับ เปลี่ยนจุดยืนไปตามอารมณ์ วางคนไม่เหมาะสม เช่น เมาส์ราจนครองสติไม่อยู่ ชอบผู้หญิงคนไหนก็ใช้อำนาจนำมาเป็นหญิงบำเรอตน โดยไม่คำนึงว่าผู้หญิงคนนั้นเป็นเมียใคร เป็นลูกใคร นักปกครองอย่างนี้ ประชาชนมักจะไม่ศรัทธา การที่ผู้ปกครองบ้านเมืองไม่มีคนศรัทธา ย่อมเป็นผลเสียต่อการปกครอง นักปกครองประเภทนี้ชื่อว่าขาดคุณธรรมคือศีล

ดังนั้น เมื่อเรารวมภาพนักปกครองหรือนักการเมืองที่ขาดความเสียสละ ขาดความซื่อตรง เป็นคนขี้โกรธ ไม่มี ความหนักแน่น ไม่มีศีลแล้ว จะพบว่าเพราะขาดคุณธรรมดังกล่าวมานั้นนั่นเอง จึงเป็นตัวปัญหาให้การปกครองบ้านเมืองของเขาไม่บรรลุจุดหมายคือความสงบสุขของประชาชน ทั้งหมดที่กล่าวมาคือปัญหาที่เกิดจากตัวผู้ปกครองเอง

ปัญหาที่เกิดจากวิธีการปกครอง

ผู้ปกครองบ้านเมืองบางคนมีความจริงใจในการปกครองบ้านเมือง แต่ไม่รู้วิธีการปกครองบ้านเมืองว่าจะต้องทำอะไรจึงจะแก้ปัญหาของประชาชนได้ เพราะความจริงบ้านเมืองมีปัญหาต่าง ๆ มากมาย เป็นต้นว่า คนบางกลุ่มยากจนอดมื้อกินมื้อ ทุกข์ของคนเหล่านี้ก็คือความหิวและความอับอายที่ตนไม่มีจะกิน บางครั้งหัวหน้าครอบครัวก็ฆ่าตัวตายหนีความรับผิดชอบไป ปัญหาดังกล่าวมานี้ ผู้ปกครองทราบแล้วก็ทำเฉยเสียทำนองสุระไม่ไช้ เมื่อผู้ปกครองบ้านเมืองไม่แก้ปัญหาดังกล่าวมานี้ ปัญหานั้นก็เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ บ้านเมืองก็มากไปด้วยคนยากจน เมื่อบ้านเมืองเต็มไปด้วยความยากจน ปัญหาต่าง ๆ ก็ตามมาอีก ดังนั้น การที่ผู้ปกครองบ้านเมืองไม่รู้วิธีแก้ปัญหาคณยากจน จึงเป็นอุปสรรคข้อหนึ่งที่ทำให้การปกครองบ้านเมืองไม่บรรลุจุดหมาย

คนบางกลุ่มที่อยู่ภายใต้การปกครองของผู้ปกครอง ถูกโจรปล้น ถูกรังแกจากข้าราชการหรือจากคนที่มีเงินมากกว่า เป็นต้นว่า เมื่อจะไปขอความช่วยเหลือจากราชการก็ต้องเสียเงินหรือเมื่อไปกู้เงินจากคนมีเงิน ถูกคนมีเงินให้ทำสัญญาว่ากู้เงินพันบาทเป็นกู้เงินหมื่นบาทหรือบางทีเซ็นใบกู้ไว้เฉย ๆ เจ้าของเงินใส่ตัวเลขเอง กู้เงินเข้ามาเพียงพันบาท เจ้าของเงินก็ใส่ลงไปใบใบกู้ว่าหมื่นบาท ความทุกข์ดังกล่าวมานี้เป็นภาระหนักสำหรับคนยากจนมากมายนัก เมื่อจะหันหน้าไปพึ่งตำรวจซึ่งเป็นคนของผู้ปกครอง ตำรวจก็ไปเข้าลับคนมีเงินเสียอีก แล้วคนเหล่านี้เขาจะไปพึ่งใคร นี่ก็ปัญหาหนึ่งของผู้ปกครองบ้านเมืองไม่รู้วิธีแก้ เมื่อไม่รู้วิธีแก้ปัญหาก็ไม่หมด เมื่อปัญหาไม่หมดใจก็เพิ่มขึ้น คนเดือดร้อนเพราะใจก็เพิ่มขึ้น ข้าราชการชั่วก็เพิ่มขึ้น คนมีอิทธิพลทางการเงินก็เพิ่มขึ้น คนที่ถูกรังแกจากข้าราชการชั่วก็เพิ่มขึ้น และทำนองเดียวกัน คนที่ถูกรังแกจากคนมีอิทธิพลทางการเงินก็เพิ่มขึ้นด้วย เมื่อความชั่วร้ายต่าง ๆ มีแต่เพิ่มอย่างนี้ ความสงบสุขของประชาชนจะมีได้อย่างไร

ประชาชนบางกลุ่มที่ไม่มีที่จะทำกิน ต้องเช่าที่เขาทำกิน คนมีเงินและมีที่ดินบางคนก็ทำใจดีอนุญาตให้คนไร้ที่ทำกิน เข้าไปทำกินในที่ของตน ซึ่งรกเป็นป่าดงดิบ คนไม่มีที่ทำกินขอเขาอนุญาตให้ทำกินในที่ของเขาฟรี ๆ ก็ดีใจ อุตสาหกรรมร้างวางพงทำที่ป่าให้เตียนพอปลูกผักปลูกพืชได้ พอได้ผลผลิตมากก็มีความดีใจ เพราะขายผลผลิตพอมีรายได้บ้าง แต่ก็ดีใจอยู่ไม่ทันถึงสองปีก็ต้องเช่า

ต่อไป เพราะว่าเจ้าของที่ดินบอกว่าให้ทำกินเพียงเท่านั้น เขาจะต้องทำของเขาต่อไป คนไร้ที่ดิน คนนั้นก็ต้องก้มหน้าออกจากที่ของเขาอย่างอาลัยอาวรณ์ แม้จะมีความรู้สึกที่เจ้าของที่ดินหลอกให้ถางป่าในส่วนของคุณ แต่ก็ไม่กล้าจะพูด

ปัญหาอย่างนี้ผู้ปกครองบ้านเมืองไม่ค่อยจะสนใจหรือบางทีสนใจก็หาทางแก้โดยวิธีการปฏิรูปที่ดิน โดยยึดที่ดินของคนที่มีที่ดินเยอะแยะมาแบ่งขายให้คนไม่มีที่ทำกิน แล้วคนที่ยากจนจะเอาเงินที่ไหนมาซื้อที่ดิน รวมความแล้วคนยากจนเหล่านี้ก็ยังจนเหมือนเดิม ไม่มีที่ทำกินเหมือนเดิม บางคนฮึดสู้ชีวิตด้วยการไปบุกกรุกป่าสงวน เพื่อปลูกพืชผล เจ้าหน้าที่บ้านเมืองก็มาขับไล่ บางคนปลูกพืชแล้ว เจ้าหน้าที่ก็นำรถแทรกเตอร์ไปทำลายเสีย หว่านบุกรุกป่าสงวน แต่ถ้าเป็นคนมีเงินเข้าไปทำการเพาะปลูกเจ้าหน้าที่บ้านเมืองก็โฉบไปโฉบมา ไม่กล้าทำอะไรรุนแรง เพราะกลัวอิทธิพลการเงิน และอิทธิพลเถื่อนของเขา คิดดูแล้วก็น่าสงสารคนยากจน ไม่มีจะกินอยู่แล้ว ยังถูกข่มเหงอีก ส่วนคนรวยอยู่แล้ว ก็มีแต่คนส่งเสริม แม้จะทำผิด ทางการก็ไม่กล้าทำอะไร นี่คือนโยบายของบ้านเมืองที่เกิดขึ้น เพราะผู้ปกครองไม่หาวิธีแก้ไขให้เรียบร้อย

ผู้หญิงบางคนถูกหลอกไปขาย เป็นโสเภณีอยู่ในช่อง หลายคนที่ต้องฝืนใจทำอาชีพนั้น เพราะถ้าไม่ยอมรับแขก คนคุมช่องก็จะลงโทษทั้งเตะทั้งถีบสารพัดที่จะทรมาน จะใจแข็งขนาดไหนก็ต้องยินยอมเพราะทนความเจ็บไม่ได้ บางคนมีความพยายามหลบหนีออกมาได้ วิ่งโร่ไปแจ้งตำรวจห้องที่ให้ช่วยเหลือ แต่ที่ไหนได้ตำรวจกับจับส่งไปให้เจ้าของช่องเหมือนเดิมอีก ผลสุดท้ายหญิงเหล่านั้นต้องคิดแค้นอยู่ในใจว่า "โลกไม่มีความยุติธรรมเลย" นี่ก็ปัญหาของบ้านเมืองที่ผู้ปกครองแก้ไม่ได้สักที ทั้งนี้ ก็เป็นเพราะไม่รู้วิธีแก้ที่ถูกต้อง เคยมีผู้แทนราษฎรเสนอความคิดเห็นว่า การที่จะแก้ปัญหาผู้หญิงถูกหลอกหลวง และแก้ปัญหาเรื่องโรคระบาดที่เกิดจากร่วมเพศได้ จะต้องจดทะเบียนหญิงโสเภณีให้ถูกต้อง ทั้งนี้ เพื่อทางการจะได้ตรวจสอบได้ แต่เรื่องนี้ทางตำรวจคัดค้าน เพราะอะไรจึงคัดค้านเพราะว่า ถ้าขึ้นรัฐบาลออกกฎหมายจดทะเบียนหญิงโสเภณีอย่างถูกต้อง ตำรวจก็ไม่มีรายได้ ถามว่ามีรายได้อย่างไร ตอบว่า ทุกวันนี้มีกฎหมายห้ามมีหญิงโสเภณีเด็ดขาด ถ้าใครขึ้นเปิดช่องก็ต้องมีความผิด หญิงคนไหนยืดอกอาชีพโสเภณีก็ต้องมีความผิด แต่ทุกวันนี้ช่องก็มีมาก หญิงโสเภณีก็มีมาก แต่ตำรวจไม่จับก็เพราะเจ้าของช่องส่งส่วยให้ตำรวจ

เป็นรายเดือน เท่าที่ทราบเดือนละหลายล้านบาทที่ตำรวจได้รับ เพราะเหตุนี้ตำรวจจึงคัดค้าน การมีหญิงโสเภณีที่ถูกกฎหมาย นี่คือ คำตอบที่ว่าทำไมตำรวจจึงมีรายได้กับการมีหญิงโสเภณีที่ผิด กฎหมาย

คนบางกลุ่ม ทำผิดกฎหมายเพราะความจำเป็นบังคับ หรือเพราะอารมณ์ชั่ววูบ เมื่อ ถูกจำคุกแล้วก็เช็ดทลาลบ ตั้งใจว่าจะไม่ทำความชั่วอีกต่อไป แต่พอออกมาจากคุกแล้ว สังคมรังเกียจ ไม่มีใครอยากคบ จะไปทำงานที่ไหนก็ไม่มีใครรับเข้าทำงาน เมื่อไม่ได้ทำงาน ก็ต้องปล้นเขากิน อีก แล้วก็เดินเข้าคุกอีก ถามว่าปัญหาเหล่านี้ทางรัฐบาลรู้หรือไม่ ตอบได้ว่ารัฐบาลรู้ เพราะ ตำรวจจะมีสถิติไว้เสมอว่า ถ้าถึงคราวอภัยโทษผู้ร้ายออกจากคุกครั้งหนึ่งจะมีคดีอาชญากรรมเพิ่ม ขึ้นเป็นประจำ เพราะผู้ร้ายที่ถูกปล่อยออกไปนั้นเองไปก่ออาชญากรรมขึ้น นี่ก็เป็นปัญหาของการ ปกครองบ้านเมืองเหมือนกันที่รัฐบาลยังหาวิธีแก้ไขไม่ตก

ทั้งหมดที่กล่าว คือ ปัญหาของการปกครองบ้านเมืองที่แก้ไขไม่ถูกวิธีหรือไม่มีวิธีแก้ จึงทำ ให้ปัญหาเหล่านี้ยังค้างคาอยู่ และเมื่อปัญหาเหล่านี้ยังค้างคาอยู่ ความสงบร่มเย็นของประชาชน ก็เกิดไม่ได้ เมื่อประชาชนไม่มีความสุข การปกครองของผู้ปกครองก็เท่ากับสูญ คือไม่บรรลุ จุดหมาย แล้วมีประโยชน์อะไรกับผู้ปกครองเช่นนั้น ที่อาสาเข้าไปปกครองประชาชนแต่ทำไม่ได้

1.2 ปัญหาปรัชญาการเมืองการปกครองของโลกตะวันออก

ถามว่า ทำไมจึงจะพูดเฉพาะปัญหาปรัชญาการเมืองทางตะวันออก ปัญหาการเมืองการ ปกครองของส่วนอื่นของโลกไม่มีเลยหรือ ตอบว่าความจริงปัญหาการเมืองการปกครองมีอยู่ทั่ว โลก ไม่เฉพาะโลกตะวันออกเท่านั้น แต่การที่จิตใจจะพูดถึงปัญหาการเมืองการปกครองทางตะวันออก โดยเฉพาะ ก็เพราะมีความประสงค์ที่จะนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับการปกครอง บ้านเมืองมาเปิดเผย ทั้งนี้ เพราะว่าการกำเนิดพระพุทธศาสนานั้นเกิดในประเทศอินเดีย ซึ่งเป็น ประเทศทางซีกตะวันออกของโลก นอกจากนั้นประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่อยู่ทางซีกตะวันออก เช่นกัน ได้ยอมรับนับถือคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นศาสนาประจำชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลัก ธรรมที่เกี่ยวกับการปกครองราชสำนักของไทยได้นำมาเป็นหลักในการปกครองประเทศตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน

หลักธรรมอันเกี่ยวกับการปกครองที่มีปรากฏในพระพุทธศาสนานั้น เป็นหลักธรรมที่แก้ปัญหาการปกครองได้อย่างดี ที่กล่าวว่าเป็นหลักแก้ปัญหาได้ดี ก็เพราะว่าในหลักธรรมนั้นพระพุทธเจ้าจะสอนว่า ปัญหาที่แก้ด้วยหลักธรรมข้อนั้น ปัญหาที่แก้ด้วยหลักธรรมข้อนี้เป็นต้น

เมื่อเรานำหลักการปกครองบ้านเมืองในพระพุทธศาสนาไปเทียบกับหลักการปกครองในลัทธิอื่น หรือที่นักปราชญ์อื่น ๆ เราจะพบว่าในลัทธิอื่น ๆ นั้น จะสอนให้ปกครองโดยธรรม แต่ไม่เจาะลึกลงไปว่า ปัญหาการปกครองด้านนี้ต้องใช้คุณธรรมข้อไหน พูดแต่คำว่าคุณธรรมเฉย ๆ แม้อาจจะมีรายละเอียดบ้าง แต่ก็ไม่สมบูรณ์เหมือนในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ถ้าจะเปรียบก็เหมือนกับคำพูดของคนทั่วไปที่ว่า เมื่อป่วยแล้วต้องกินยา จึงจะหายป่วย แต่เมื่อจะถามกลับไปว่าเป็นโรคอย่างนี้จะต้องกินยาอะไร คนทั่วไปคงตอบไม่ได้ จะต้องเป็นหมอเท่านั้นที่จะตอบว่าเป็นโรคอย่างนี้แล้วจะต้องกินยาอะไร

คำสอนเกี่ยวกับการปกครองในพระพุทธศาสนา ทรงบัญญัติไว้มากมาย แต่โดยเฉพาะที่เป็นหลักเด่น ๆ ทรงบัญญัติไว้ 3 หมวด คือ ทศพิธราชธรรม จักรวัตติวัตร และราชสังคหวัตถุ ในธรรม 3 หมวดนั้น บอกไว้เสรีจว่า ธรรมข้อนั้นแก้ผลเสียเรื่องนั้น ธรรมข้อนี้แก้ผลเสียเรื่องนั้น เป็นหลักคำสอนที่จำแนกการแก้ปัญหาต่าง ๆ ไว้อย่างสมบูรณ์ เหมือนหมอที่ตอบคำถามได้ว่า เป็นโรคอย่างนี้จะต้องกินยาอะไรจึงจะหาย

ความคิดทางปรัชญานั้น นักคิดได้แบ่งออกเป็นสองฝ่าย คือ ปรัชญาทางตะวันตกและปรัชญาทางตะวันออก ปรัชญาทั้งสองสายนั้น เฉพาะปรัชญาสายตะวันตกมีปรัชญากรีกเป็นรากฐาน ชาวยุโรปได้นำเอาปรัชญากรีกเป็นแนวทางอธิบายคำสอนในศาสนาคริสต์ และแล้วต่อมาปรัชญาตะวันตกที่มีปรัชญากรีกเป็นรากฐานก็ตกอยู่ใต้อิทธิพลของศาสนาคริสต์ ซึ่งเรารู้จักกันในนามว่า ปรัชญาตะวันตกยุคกลาง สาเหตุที่ปรัชญากรีกต้องกลับไปเป็นปรัชญาศาสนาคริสต์ ก็เพราะนักปรัชญาชาวตะวันตกล้วนแต่เป็นผู้นับถือศาสนาคริสต์ เขาจึงได้อธิบายหลักปรัชญาโน้มน้าวให้ผู้อื่นมีความเชื่อในศาสนาคริสต์

สำหรับปรัชญาสายตะวันออก จุดใหญ่อยู่ที่อินเดียและจีน สำหรับอินเดียนั้นมีรากฐานทางปรัชญาสองสายใหญ่ ๆ คือ ศาสนาพราหมณ์หรือฮินดูกับพระพุทธศาสนา นักปรัชญาอินเดียจากอดีตถึงปัจจุบัน ได้อธิบายแนวความคิดทางปรัชญาภายใต้ร่มเงาของศาสนาฮินดู เพราะฉะนั้น ความคิด

ทางปรัชญาของอินเดีย จึงเต็มไปด้วยคำสอนในศาสนาพราหมณ์ในสมัยโบราณเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้ก็เพราะนักปรัชญาอินเดียเหล่านั้น นับถือศาสนาฮินดู (หรือศาสนาพราหมณ์) เขาจึงสร้างแนวคิดทางปรัชญาใต้อิทธิพลของศาสนาฮินดู ส่วนคำสอนในศาสนาพุทธและศาสนาอื่น ๆ ที่เกิดในอินเดีย นั้น นักปรัชญาฮินดูกล่าวถึงน้อยมาก

เมื่อมองดูคำสอนในพระพุทธศาสนา จะเห็นว่าเป็นคำสอนที่มีเหตุผลมากกว่าคำสอนในศาสนาอื่น โดยเฉพาะในประเด็นที่ว่านักปรัชญาที่มาจากศาสนาคริสต์และศาสนาฮินดูจะมีความเชื่อตรงกันว่า พระเจ้าสร้างโลก แม้จะเป็นพระเจ้าคนละองค์ก็ตาม ความคิดในเรื่องพระเจ้าสร้างโลก มิได้มีความสอดคล้องกันทางวิทยาศาสตร์ สำหรับความคิดทางพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับการสร้างโลก พระพุทธเจ้าแสดงไว้ในอัครกัณฐสูตรว่า โลกเกิดขึ้นมาเองโดยธรรมชาติ ธรรมชาตินี้ตรงกับความคิดทางวิทยาศาสตร์ การที่พุทธมามีคยาว่าเช่นนี้ก็เพื่อจะแสดงว่า แม้ศาสนาที่มีคำสอนขัดแย้งกับทางวิทยาศาสตร์ ยังสร้างแนวคิดทางปรัชญาตามแนวศาสนาของเขาได้ แล้วทำไมคำสอนในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นคำสอนที่มีเหตุผล จึงไม่สร้างแนวคิดทางปรัชญาตามแนวพระพุทธศาสนาบ้าง นี่คือ เหตุผลหนึ่งที่ทำให้เกิดความคิดสร้างปรัชญาการเมืองของโลกตะวันออก โดยเฉพาะขึ้นมา

จากการที่ได้อ่านแนวคิดทางการเมืองของนักปรัชญาการเมืองกรีกและนักปรัชญาตะวันตก พบว่า นักปรัชญาเหล่านั้นสร้างปรัชญาทางการเมืองขึ้นมา เพราะถูกกดดันจากสภาพแวดล้อมในสมัยนั้น เช่น นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสชื่อ วอลแตร์ เขาเกิดในสมัยที่ผู้ปกครองบ้านเมือง นับตั้งแต่พระเจ้าแผ่นดินลงมาจนถึงขุนนาง พวกกันขูดรีดประชาชนอย่างเมามัน เท่านั้นยังไม่พอเมื่อประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากระบบการปกครองสมบูรณาญาสิทธิราชย์จนเหลือจะทนแล้ว ก็หันหน้าไปพึ่งศาลนิจกรโรมันคาทอลิก แต่ก็พึ่งไม่ได้เพราะทั้งระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์กับสถาบันโรมันคาทอลิกค้ำจุนกันและกันอยู่ วอลแตร์จึงเขียนปรัชญาการเมืองออกมาจากความทุกข์ทรมานที่ตนเห็นผู้ปกครองบ้านเมืองสมัยนั้น เอารัดเอาเปรียบประชาชนอย่างน่าสงสาร

ส่วนนักปรัชญากระบวนนามอีกคนหนึ่งของฝรั่งเศสชื่อ รูซโซ ผู้มีชีวิตอยู่ในสมัยไล่เรียงกับวอลแตร์ ก็เขียนปรัชญาการเมืองออกมาจากความรังเกียจ ที่เห็นชนชั้นปกครองและคนมั่งมี พา

กันกดขี่บังคับประชาชน ผู้เป็นทาสติดที่ดินอยู่ในสมัยนั้นอย่างทารุณโหดร้าย รูซีโซมองเห็นว่าระบบสังคมที่กำลังดำเนินอยู่นี้ สร้างความทุกข์ยากให้ประชาชน ดังนั้น เขาจึงสร้างปรัชญาทางการปกครองขึ้นมาใหม่ โดยเน้นว่าประชาชนทุกคนมีอิสระและความเท่าเทียมกันตามธรรมชาติ

แม้ปรัชญาทางการเมืองของนักปรัชญาตะวันตกที่กล่าวนามมานั้น จะสร้างขึ้นมาจากอารมณ์ก็ตาม แต่ก็ใช่อารมณ์ที่เป็นจริง เป็นอารมณ์ที่สร้างความสำนึกทางการเมืองให้กับประชาชนได้อย่างเป็นเอกภาพ และเพราะประชาชนชาวฝรั่งเศสมีสำนึกร่วมกันนั่นเอง จึงพากันล้มระบบการปกครองสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของฝรั่งเศสได้สำเร็จ

ตามที่กล่าวมานั้น มุ่งแสดงให้เห็นว่าความคิดทางปรัชญาการเมืองของชาวตะวันตก เกิดมาจากความสำนึกที่ถูกบังคับให้หาทางออก ที่นี้หันมาดูแนวปรัชญาการเมืองการปกครองของโลกตะวันออก โดยเฉพาะปรัชญาทางการเมืองหรือการปกครองของจีนบ้าง เราจะพบว่านักปรัชญาของจีนเป็นต้นว่าขงจื้อและเม้งจื้อ ล้วนสร้างหลักการปกครองขึ้นมาเพราะได้พบเห็นความไม่เป็นธรรมในการปกครองของผู้ปกครองบ้านเมืองเหล่านั้นเหมือนกัน แม้จนถึงปัจจุบันนี้ นักปรัชญาการเมืองของจีน เช่น เมาเซตุง ก็สร้างปรัชญาทางการเมืองที่ปลูกเร้าใจประชาชนจากความสำนึกที่ถูกบีบคั้นเช่นกัน จนสามารถล้มระบบการปกครองเก่า แล้วสร้างระบบการปกครองใหม่ คือสังคมนิยมขึ้นมาได้ สำหรับรายละเอียดของการถูกบีบคั้นจนเกิดกระแสดความคิดทางปรัชญาของจีนในยุคโบราณและยุคใหม่นั้น จะได้กล่าวต่อไปในบทที่ 2 ของตำราเล่มนี้

ตามที่ได้อธิบายไว้แล้วว่า หนังสือเล่มนี้ต้องการที่จะกล่าวถึงหลักธรรมที่ใช้ในการปกครองบ้านเมืองที่ปรากฏในพระพุทธศาสนา แต่ประเทศอินเดียซึ่งเป็นถิ่นกำเนิดของพระพุทธศาสนานั้น มีเรื่องราวต่าง ๆ มากมายที่ควรสนใจ โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการเมืองของอินเดีย เช่น เรื่องการก่อกบฏของอินเดียนั้น เป็นต้น ซึ่งเป็นการก่อกบฏที่ไม่เหมือนใคร และไม่มีใครเหมือน ต้องการที่จะพูดถึงความพิสดารของการเมืองในช่วงดังกล่าว ปัญหาปรัชญาการเมืองของโลกตะวันออก จึงได้ระบุนักปรัชญาเป็นค้ำกลาง ๆ ว่า "อินเดีย" ซึ่งเป็นค้ำกว้างพอที่จะกล่าวถึงปรัชญาการเมืองของอินเดียในสมัยกบฏเอกราช และหลักธรรมที่ใช้ในการปกครองที่เกิดขึ้นในสมัยพุทธกาลได้เป็นอย่างดี

อนึ่ง นอกจากปัญหาปรัชญาการเมืองของโลกตะวันออก จะกล่าวถึงปรัชญาการเมือง การปกครองของจีนและอินเดียแล้ว จะได้กล่าวถึงปัญหาการเมืองการปกครองของเมืองไทยเข้าไปด้วย ทั้งนี้ เพราะว่าเมืองไทยนับถือพระพุทธศาสนา และยึดหลักธรรมที่ใช้ในการปกครองที่มีในพระพุทธศาสนา มาปฏิบัติกันตลอดมา แต่ในการปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการปกครองของนักปกครองไทย เรานั้นดูเหมือนจะปฏิบัติกันแต่เพียงรู้จักชื่อหลักธรรมที่ใช้ในการปกครองเท่านั้น เช่น จะมีคนพูดเสมอว่า ไม่มีทศพิธราชธรรม ไม่ปฏิบัติตามจกกวัตติวัตร และไม่ปฏิบัติในราชสังคห- วัตร แต่นักการเมืองและนักปกครองแทบทุกคน จะไม่รู้จำเลย ว่า ทศพิธราชธรรมมีอะไรบ้าง และต้องปฏิบัติอย่างไร จกกวัตติวัตรมีอะไรบ้าง และต้องปฏิบัติอย่างไร และโดยที่สุตราสังคห- วัตร ซึ่งเป็นหลักธรรมของนักปกครอง พูดถึงเรื่องอะไร

เมื่อนักการเมืองและนักปกครองไม่รู้จำหลักธรรมสำหรับปกครองแล้ว จะปกครอง บ้านเมืองให้ปกติสุขได้อย่างไร เพื่อกลบช่องว่างดังกล่าว คำราเล่มนี้จึงได้บรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับ ปรัชญาการเมืองของจีนทั้งในสมัยโบราณและสมัยปัจจุบัน บรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับปรัชญาการเมือง และหลักธรรมสำหรับนักปกครองของอินเดียทั้งในสมัยพุทธกาลและสมัยปัจจุบัน และที่ขาดไม่ได้ก็คือการปกครองของเมืองไทยที่ถอยหนีออกจากทศพิธราชธรรม จกกวัตติวัตร และราชสังคหวัตร ก็ได้บรรจุไว้ในคำราเล่มนี้ด้วย